

SOSYAL BİLGİLER 7

**Topraktan Üretir
Toprağı Yönetiriz**

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

- Ekonomik faaliyetlerimizin birçoğunda topraktan yararlanırız.
 - **Tarım, hayvancılık, ormancılık, endüstri(sanayi)** gibi sektörler toprak ile ilişkilidir.
 - İnşaat sektöründe kullanılan **tuğla, kiremit, porselen, fayans ve cam** üretiminde toprak ham madde olarak kullanılır.
- Toprağın verimliliği ve yapısı bu sektörlerin gelişimini etkiler. Toprağın ekonomik önemi gün geçtikçe artmaktadır. Toprak tarım ve sanayinin vazgeçilmez unsurudur.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

Endüstri (Sanayi) Alanında

Her türlü sanayinin temel dayanağı topraktır.

Toprağın endüstriyel önemi de eski çağlardan beri fark edilmiştir. Günlük yaşamda kullanılan ilk ev ve mutfak gereçleri topraktan yapılmıştır.

Günümüzde **gıda, tekstil, inşaat ve metal endüstrisinin** temel ham madde kaynağı topraktır.

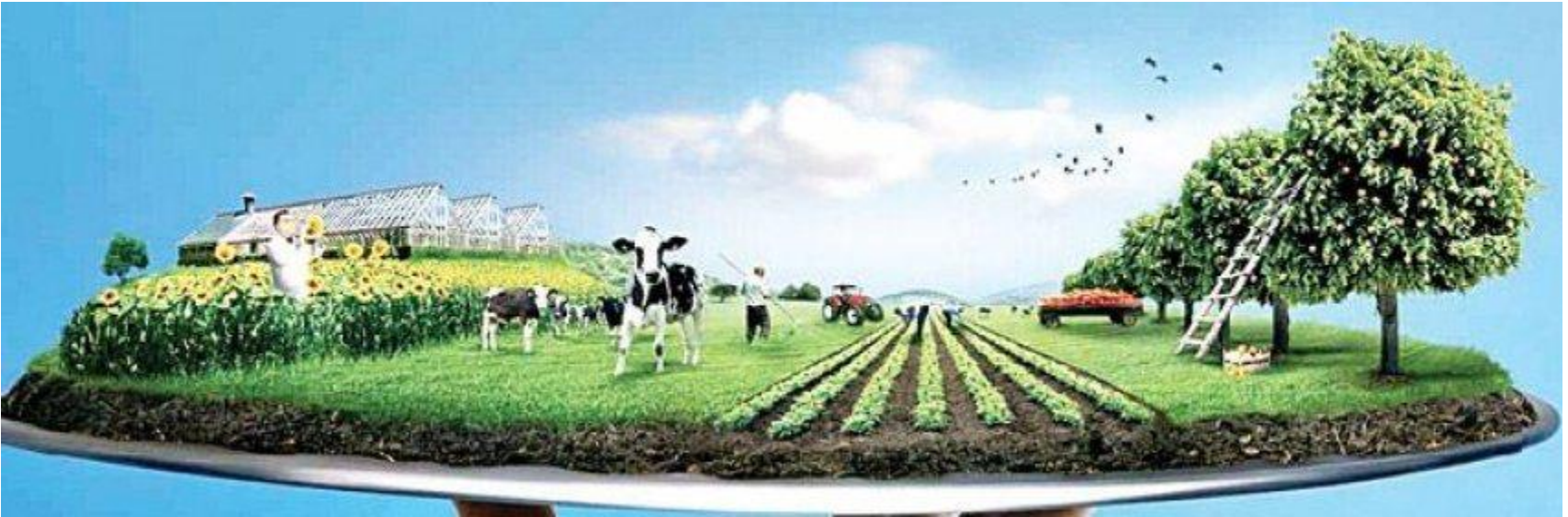

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

Tarım Alanında

Arkeolojik kazılar, ilk insanların toprağı bitki yetiştirmek amacıyla 8000 yıl önce kullanmaya başladığını göstermektedir. İnsanların toprağa yaptığı ilk müdahale **sulama**, ikincisi **gübreleme**dir. İlk islah işlemleri ise teraslamadır.

Günümüzde **toprak**, tarım üretimi için hâlâ vazgeçilmez bir yetiştirme ortamı olarak önemini sürdürmektedir.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

Toprak-insan ilişkisi insanlık tarihi kadar eskidir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de toprak önemini korumaktadır. Bunun en önemli nedeni toprağın **tarım ve tarıma dayalı üretim** için temel kaynak olmasıdır.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

HİTİTLERDE

- Hititlerde ekonominin temelinde toprağa bağlı üretim yani **tarım ve hayvancılık vardır**. Bu yüzden Hitit kralları gelişmiş bir **“toprak yönetimi”** uygulamışlardır. Hitit kralları **ülke arazisinin bir kısmını mülkiyet hakkını elinde tutmak şartıyla kullanım hakkını birtakım kişilere vermiştir**.
- Toprağı işleyen kişiler elde ettikleri gelirle atlı arabaların masraflarını karşılamışlar ve **asker beslemişlerdir**.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

Püf bilgi: Hitit Devleti'nin Anadolu'da uyguladığı toprak yönetimi ile daha sonra **Arapların, Bizanslıların, Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinin** uyguladığı toprak sistemi arasında **benzerlikler** bulunmaktadır. Tarih boyunca tarımsal ağırlıklı bir ekonomik yapının hâkim olduğu devletler **benzer sistemler** uygulamıştır.

Püf bilgi: Anadolu'da yaşayan **Friglerin** en önemli geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Bu yüzden **tarım ve hayvancılığı koruyacak kanunlar koymuşlardır**. Friglerde öküz kesmenin ve saban kırmanın cezası ölümdür. Ayrıca ekili araziye zarar vermenin cezası da ağırdır.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

ORTAÇAĞ AVRUPA'SINDA

İlk Çağ ve Orta Çağ toplumlarında **toprağa sahip** olan **senyör** veya **derebeyi** de denilen soylular sosyal, ekonomik ve siyasi gücün belirleyicisi olmuşlardır.

Batı ve Orta Avrupa ülkelerinde toprakların ve üstünde yaşayan köylülerin derebeyine ait olduğunu kabul eden bir yönetim şekli olan **feodalizm** ortaya çıkmıştır.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

Feodal toplum düzeninde toprakla alınıp satılan köylülere **serf** denirdi. **Senyör** hem toprağın hem de serfin sahibiydi.

Feodalizmde senyör yargı yetkisine de sahipti. **Feodalite aynı zamanda hukuki bir sistem olduğundan serfin senyör topraklarında çalışma mecburiyeti vardı.** Çalışma şartları ve süreleri senyörce tayin edilirdi. Serfin topraktan ayrılması hâlinde senyörün onu bulup getirme ve tekrar toprakta çalıştırma yetkisi vardı.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

İSLAM DEVLETLERİNDE

Miri arazi: Müslüman devletlerde **mülkiyeti devlete, kullanım hakkı halka bırakılan topraklara** mirî arazi denilmekteydi.

İkta arazi: Devlet görevlilerine hizmet ve maaş karşılığı olarak verilen arazilerdir.

Bilgi:

İkta sistemi başta Emeviler ve Abbasiler olmak üzere birçok İslam devletinde uygulanmıştır.

İkta sistemini **Büyük Selçuklular ve Türkiye Selçukluları** da uygulamıştır.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

SELÇUKLULARDA

- Selçuklular, hem **konargöçerlere yer bulmak** hem de **asayişini temin etmek** için toprak yönetimi konusunda önemli ıslahatlar yapmıştır.
- Selçuklular, konargöçer Türkmenlere **askerî hizmetleri karşılığında arazi vermiş** ve bu arazilere ait vergilerin toplanması işini askerlere bırakmıştı.
- Selçuklularda **ikta sahipleri** bütün ihtiyaçlarını (at, silah, yiyecek, içecek vb.) bizzat kendi iktalarından sağlamışlardır. **Savaşlarda yararlılık gösterenler** ise **ikta** vermek suretiyle ödüllendirilmişlerdir.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

- Türkiye Selçukluları yeni fethettikleri toprakların iskânına ve hudut boylarının güvenliğine önem vermiştir. Bunun için **devlete ait topraklar üzerinden elde edilen vergilerin geliri ile geçinen bir ordu kurmuşlardır.**
- Türkiye Selçuklularının uyguladığı **ikta sistemi Osmanlı tımar rejiminin esasını teşkil etmiş** ve sistem XIX. yüzyıla kadar uygulanmıştır.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

OSMANLI DEVLETİNDE

Osmanlı Devleti, toprak sistemi olarak **Tımar Sistemini** uygulamıştır.

- Osmanlı Devleti'nde toprakların önemli bir bölümü **miri arazi** olarak adlandırılmıştır.
- **Miri arazi: Mülkiyeti devlete ait olan topraklardır.** Devlet bu toprakları işletmesi için üzerinde yaşayan kişilere verirdi. Toprağı iyi ekip biçmeyen veya üç yıl üst üste boş bırakanlardan toprakları geri alınır, başkasına verilirdi. Amaç; **tarımda üretimin devamlılığını sağlamaktır.**
- Miri arazinin en önemli bölümünü **dirlik arazi** oluştururdu.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

Dirlik Arazi: Geliri devlet memurlarına ve askerlere maaş ve görev karşılığı olarak verilen topraklardır. Dirlik, gelirlerine göre **has, zeamet** ve **tımar** olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Has: Senelik geliri 100 bin akçeyi geçen tımarlardır. **Padişah ailesine mensup kişilere** verilen topraklardır.

Zeamet: Senelik geliri 20 bin akçeden 100 bin akçeye kadar olan dirliklere denir. **Orta dereceli devlet memurlarına** verilirdi.

Tımar: Senelik geliri 20 bin akçeye kadar olan dirliklere denir. Tımarlar, hizmet karşılığı **sipahilere (askerlere)** verilirdi. Tımar sahipleri senelik gelirlerinin bir kısmıyla geçimini sağlar, geriye kalan gelirin her üç bin akçesi için bir asker beslemek zorundaydı.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

- Osmanlı Devleti'nde toprak ve ordu sisteminin temelini **Tımar Sistemi** oluştururdu. Bu sistemde devlet **tımarlı sipahi**ye belli bir toprak parçası verirdi.
- **Tımarlı sipahi, emrindeki askerlerle bu toprağı ekip biçer, elde edilen gelir, askerlerin ihtiyaçları ve eğitimi için harcanırdı.** Çok disiplinli bir asker topluluğı olan Tımarlı Sipahiler, savaş zamanında savaşlara katılırlardı.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

- Tımar sahibi kanunlara uyduğu ve devlete sorumluluklarını yerine getirdiği sürece toprağı işletmeye devam ederdi. Ancak ordunun düzenlediği sefere katılmayan tımar sahiplerinin elinden tımarları alınırdı.
- **Toprağın mazeretsiz arka arkaya üç yıl boş bırakılması, tımar sahibinin köylüye kötü davranması tımarın geri alınma sebeplerindendi.** Köylünün tımar sahibine karşı sorumlulukları vardı. Köylünün toprağı terk etmemesi bunlardan biridir.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

Tımar Sisteminin Faydaları

- ✓ **Merkezi otorite güçlenmiştir.** (Tımarlı sipahiler en uzak yerlerde bile güvenliği sağlamıştır.)
- ✓ **Vergiler düzenli olarak toplanmıştır.**
- ✓ Ülke bayındır (imar) hale getirilmiştir.
- ✓ **Devlete yük olmadan asker yetiştirilmiştir.**
- ✓ **Toprak sürekli ekip-biçildiği için üretimin devamlılığı sağlanmıştır.**

Topraklar üç yıl üst üste boş bırakılırsa, bu kişinin elinden topraklar alınarak başkalarına verilmiştir. Bu durum **üretiminin sürekliliğini** sağlamıştır.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

- 17. yüzyıldan itibaren bazı topraklar hak etmeyen ve tarımdan anlamayan kişilere tımar toprağı olarak verilmeye başlandı.
- **Yeniçerilerin tımarları ele geçirmesi, sipahilerin sayılarının azalması**, dirlik gelirlerin azalmasına yol açtı. Bu nedenlerle bozulan **Dirlik Sistemi 1839'da yayımlanan Tanzimat Fermanı ile tamamen ortadan kaldırıldı.**
- Cumhuriyetin ilk yıllarında tarımın geliştirilmesi ve işletmecisi olan köylünün kalkınması için çalışmalar yapılmıştır.
- **Aşar vergisi kaldırılmıştır. Ham maddesi tarıma dayalı sanayinin kurulmasına destek verilmiştir.**
- **Ziraat Bankası** yeniden düzenlenerek çiftçiye verilen krediler artırılmıştır.

TOPRAKTAN ÜRETİR TOPRAĞI YÖNETİRİZ

Tarımı Destekleyen Kuruluşlar

- Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
- GAP İdaresi Başkanlığı
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Ziraat Bankası
- Toprak Mahsulleri Ofisi
- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri
- Devlet Su İşleri

Sosyal Bilgiler

Ders Notu + Yazılı + Online Test + Online Etkinlik +
Bursluluk Deneme Sınavları + Bilgi Kartları
için

